

BOTANIČKI VRT
Z A G R E B

BOTANIČKI VRT
Z A G R E B
PRIRODOSLOVNO MATEMATIČKI FAKULTET

UREDIO
KREŠIMIR LISAK

TEKST
Dr. LJERKA REGULA

FOTOGRAFIJA
ANTE ZUBOVIĆ

CRNOBIJELE FOTOGRAFIJE SU IZ ARHIVA BOTANIČKOG VRTA
KOLOR-DIAPOZITIVI NA STR. 238. I STR. 239. SU IZ ARHIVA DR. LJERKE REGULA

IZDAVAČ:
"KRONUS", ZAGREB

Glavni ulaz 1920.g.
Haupteingang um 1920.
Main entrance around 1920.

PROSLOV

Zanimljivo, posljednjih desetljeća o vrtovima ne pišu samo stručnjaci koji se bave problemima bilinstva, odnosno hortikulture ili pejzažne arhitekture. Tema privlači sve širi krug i to ne samo znalaca nego i ljubitelja vrlo različitih specijalnosti.

Zato se može reći kako se granica između onoga što se zove povrtnjak ili okućnica sve jasnije luči. Velike i sve luksuznije monografije sve se više zanimaju za teme parkova, odnosno velikih vrtova u kojima se prirodna okolina pretvara u antologiju lokalne ili pak globalne botanike, što će reći u pomni izbor ne samo korisnog ili dekorativnog, odnosno poučnog, nego i težnji iskazivanja ideje kako je sinteza svih komponenti upravo jedna od temeljnih značajka kulture.

Gledamo li etimološki, pojam kulture je najčvršće povezan upravo uz tlo i smisljeno odabiranje te uzgajanje plodina u duhu Vergilijeve "Zemljoradnje", u kojoj jasno prepoznajemo sukus ideje korisnosti, ali nedvojbeno i dekorativnosti, odnosno raznolikosti Prirode.

Tema se tako znatno proširila i privukla cijeli niz novih istraživača među kojima ni u kojem slučaju ne smijemo zanemariti one koji u fenomenu vrta prepoznaju očitovanje mnogih bitnih kulturoloških toposa bez kojih bismo mnogo teže odredili svoj odnos prema svijetu.

Pitamo se bi li naša orijentacija u zbilji bila bolja da ne znamo za rajski vrt, kada ne bismo ništa znali o vrtu užitaka ili stablu života? Zacijelo ne bi.

Svi ti marni, radoznali i beskrajno učeni proučavatelji očitovanja ljudskog duha i njegove pomisli nature vide i u tradiciji uređenja i uzgajanja najrazličitijih vrtova i perivoja jedno od važnih očitovanja kulture.

Tradicija rajskog vrta ide preko idile pastorale i njezine krajnje stilizacije u rokokou, odnosno u doba otvaranja javnih parkova ili našeg sve dubljeg i iskrenijeg divljenja japanskim zen vrtovima.

Dimitrij Lihačov, jedan od najboljih poznavatelja stare ruske književnosti, ali i osoba izvanredno živa duha, prati

u tim procesima očitovanje ljudske duhovnosti i njegovu sposobnost da i kroz jezik vrta odredi i razluči govor koristi i ljepote koja nije uvijek beskorisna i neuporabiva. Tako ponekad otkrivamo retoriku jezika uporabivosti i korisnosti, drugi put znanstvene radoznalosti, a ne tako rijetko i emocija, odnosno našeg odnosa prema lijepom, i to u širokoj skali od ugone u onom samorodnom bilju pa sve do onoga što je plod intervencije ljudske ruke i svjesne nakane.

Vrtovi u tijeku povijesti pričaju mnogo više nego što smo mi sposobni pročitati, a pogotovo razumjeti.

Već spomenuti Lihačov u tom duhu piše: "Vrtovi su uređivani za razmišljanje, za pjesničko maštanje, za rad znanstvenika, a u srednjem vijeku - za molitve i bogougodne razgovore; novije doba - za čavrljanje gostiju, za praznovanja, ponekad za službene prijeme (primjerice u Engleskoj), ponekad za ljubavne sastanke, u razdoblju romantizma - za melankolične šetnje ... svaka epoha koristila ih je na svoj način..."

Ovom određenju možemo dodati da su se i vrtovi gradili ne samo prema potrebi nego isto tako po zahtjevima duha vremena, odnosno trenutne mode.

U tom se prostoru susrećemo s različitim oblicima ljepote - od one naravne pa sve do dijabolične ljepote koju jednom očituje geometrizam francuskog perivoja, drugi put stvarna ali (češće) izvješćana "naravnost" engleskog parka, odnosno bizarnih tvorevina kao labirinti u pejzažu...

Pred nama je knjiga posvećena Botaničkom vrtu u Zagrebu u kojem nije teško prepoznati da su sve od spomenutih težnji bile okupljanje najprije na malom prostoru od četiri hektara, a sada su pak na još manjem, od svega stotinjak stranica, ali dovoljnom da se ispriča jedna povijest o tome kako smo otkrivali čuda prirode i svijeta u isti mah i na jednom mjestu - usred Zagreba...

Branimir Donat
književnik

Branimir Donat

GLAVNI ODGOVORNI UREDNIK KREŠIMIR LISAK • LIKOVNO - TEHNIČKI UREDNIK BRANKA ČETKOVIĆ •
LEKTOR I KOREKTOR KATARINA MILANOVIĆ, prof. • RECENZENTI: prof. dr. LJUDEVIT ILJANIĆ,
mr. IVANČICA JURIČIĆ, prof. NADA PREMRL • PRIJEVOD NA ENGLLESKI JEZIK NIKOLINA JOVANOVIĆ •
PRIJEVOD NA NJEMAČKI JEZIK HEIDI ZIMMERMANN
